KIF SARU L-INNIJIET — "TA' FILGHODU", "TA' FILGHAXIJA", "TA' MEJJU" U "TA' ĠUNJU JEW TAL-QALB TA' ĠESU'."

Ta' Dun Karm

KIEN ix-xahar ta' Awissu tas-sena 1916, żmien il-Gwerra l-Kbira, u jiena kont qiegħed ingħaddi ftit granet mill-btajjel tas-sajf mal-Patrijiet ta' San Franġisk fil-kunvent tagħhom, fil-Parroċċa ta' San Pawl-il-Baħar.

Għodwa waħda — kien il-Ħadd — wara l-quddiesa kantata, ħriġt, kif kont imdorri nagħmel, fit-triq quddiem il-knisja, fejn konna niltaqgħu xi erbat iħbieb u ngħidu xi ħliqa għad-dell ta' dar biswit il-kunvent, xħin nilmaħ lil Mons. Ferris, li kien kappillan tas-suldati u kien iqaddsilhom Għajn Toffieħa, ġej bi ktieb ċkejken f'idu, u kif resaq lejja qalli: Dun Karm, jiena ġej minn Għajn Toffieħa, fejn mort inqaddes lis-suldati; oh kieku taf, Dun Karm, kif igħaxxquni meta jkantaw dawk l-innijiet tagħhom, hekk sbieħ fil-kliem, u hekk ħelwin fil-mużika! U kif qalli hekk, fetaħ il-ktieb li kellu f'idu, qegħedhuli quddiemi u, fil-waqt li jiena qrajt xi ħaġa, issokta jgħidli: Kieku inti tikteb xi ftit innijiet bil-malti li jkunu jistgħu jitkantaw mill-poplu fil-knejjes, f'xi proċessjonijiet jew xi bnadi oħra, ma tkunx ħaġa sabiħa li tista' tagħmel ġid bla tarf, billi n-nies jitgħallmu jfaħħru 'l Alla kif jixraq u kif imiss?

Jiena weġibt: Għandek raġun biex tbigħ, Mons.; imma x'jiswa li jiena nikteb xi innijiet, u nikteb l-aħjar li nista', biex ma jkunux agħar minn ta' ħaddieħor, jekk imbagħad ma jkollniex min iqegħedhom f'mużika li tixraq? U, jekk issir il-mużika, min igħallimhom lill-poplu, biex kulħadd ikun jista' jkantahom? Din il-ħaġa tista' ssir biss bi ftehim mal-Gvern, biex l-innijiet jidħlu fl-iskejjel ta' Malta kollha, u hekk titla' ġenerazzjoni li tkun taf tkanta dawk l-innijiet u bil-mod il-mod dawn jidħlu wkoll fil-knejjes.

— Sewwa qiegħed tgħid, qalli; fetaħ idejh bħal min jara tisfalu fix-xejn tama sabiħa, u t-taħdita waqfet hemmhekk.

Għadda ż-żmien, kellna l-kostituzzjoni, u fl-1927, Mons. Ferris kien Ministru ta' l-Edukazzjoni. U ġurnata waħda kif kont għaddej mill-pjazza tal-Belt, nilmħu ġej fuqi, bil-pass ak-

tarx imgħaġġel, u sejjaħli : "Mons.!" Jiena waqaft, ħarist f'wiċċu, u għidtlu : "Naf x'sa tgħidli."

— "Xinhu?" qalli.—Sa tgħidli fuq dawk l-innijiet li semmejna darba San Pawl-il-Baħar.

— Dan, qalli, kif sata' jiġi f'rasek wara daqshekk snin?

— Għax jiena, għidtlu, ħaġa tajba u sabiħa ma ninsihiex malajr.

— Kollox sewwa, issokta; mela issa nistgħu nagħmlu xi ħaġa?

— Nistgħu, għax issa l-iskejjel huma f'idejk, u t-tfal kollha jkunu jistgħu jitgħallmu dawk l-innijiet li nagħmlu għalihom.

— Sewwa wisq. U biex jaqbel nibdew?

— Jiena kont nibda b'innu ta' filgħodu u ieħor ta' filgħaxija; l-wieħed jitkanta qabel jibda t-tagħlim filgħodu, u l-ieħor qabel ma joħorġu t-tfal mill-iskejjel wara nofs in-nhar.

— Tajjeb ħafna : u għall-mużika min taħseb li jista jindaħal?

— Naħseb li s-Surmast Ġużeppi Caruana, dak li kiteb il-mużika ta' l-innu ewkaristiku "T'Adoriam Ostia divina", jista' jaqdina sewwa.

— Tajjeb wisq; imma jien ma nafux, lil Caruana; tista' taraħ int?

— Naraħ jien, għidtlu; u nfridna.

Biex ma ntawwalx, jiena sibt lil Ġużeppi Caruana, fissirtlu l-ħsieb tal-Ministru, u sar il-ftehim li jiena nikteb il-versi u hu jikteb il-mużika, kemm jista' jkun tagħti għall-widna, biex it-tfal jitgħallmuha malajr : u hekk ħarġu l-ewwel żewġ innijiet— "Ta' Filgħodu" u "Ta' Filgħaxija".

Il-Ministru tgħaxxaq bihom, u mħajjar għal xi oħrajn qalli : Issa nibqgħu b'dawn?

Le, għidtlu; issa niktbu wieħed lill-Madonna għax-xahar ta' Mejju : u fi żmien qasir ħareġ it-tielet innu, "L-Innu ta' Mejju" li l-ħlewwa tiegħu saħħret lil Mons. Ferris, li bil-ħrara kollha tennieli : Issa nibqgħu b'dawn?

Le, weġibtu; issa wieħed lil Qalb ta' Ġesù, biex jitkanta fix-xahar ta' Ġunju. U hekk ħareġ ir-raba' innu, dak li għadu jinsama' kullimkien fix-xahar tal-Qalb ta' Ġesù u f'ħafna ħabtiet oħra. Lill-Ministru għoġbu fuq li għoġbu, u biex iduq u jtiegħem sewwa l-ħlewwa ta' dawn l-innijiet, talab lis-Surmast Ġużeppi Caruana li jhejji daqsxejn ta' kunċert bil-kant ta' tfal magħżulin mill-iskejjel u ta' nies tal-professjoni, akkumpanjati minn orkestra żgħira.

Is-Sur Caruana ntafa' bil-hegga kollha għal din il-biċċa xogħol; għażel tfal mill-iskejjel tal-Kottoniera, tal-Florjana, ta' Tas-Sliema u tal-Belt, ħarriġhom tajjeb, u l-kunċert sar fl-Iskola ta' Sant'Jiermu—illum jaħasra ħerba—b'xi mija u ħamsin leħen ta tfal, bniet u subien, ma' xi erba' tal-professjoni.

Kull min kien mistieden u sama' l-mużika ta' dawk l-innijiet, mużika li tmur dritt fil-qalb, itgħaxxaq, u ma satax jispiċċa l-ferħ u ċ-ċapċip ta' l-idejn lis-Surmast Caruana.

Mons. Ferris kien barra minnu n-nifsu bil-ferħ, għax ra li x-xewqa tiegħu, imwielda fis-sikta ta' Għajn Toffieħa kienet issa mitmuma aktarx f'sura isbaħ milli hu sata' qatt jistenna.

Biex ifisser dan il-ferħ tiegħu, Mons. Ferris kitibli ittra fejn iżża hajr lili u lil Ġużeppi Caruana minn kulma konna għamilna biex inwettqu x-xewqa tiegħu, ittra li turi t-tqanqil ta' qalb li hu kellu fil-waqt li kien qiegħed jiktibha.

Għajb, jaħasra, li wara ftit taż-żmien dawk l-innijiet inqatgħu mill-iskejjel li għalihom kienu miktuba. Ewwilla kienu jtellfu ż-żmien lit-tfal? Ma naħsebx, għaliex ftit minuti mgħoddija f'tifħir u talb 'l Alla qabel wieħed jibda x-xogħol tiegħu u wara li jtemmu, ma jistax jissejjaħ telf ta' żmien.

Iżda dan il-għajb ma kienx għal dejjem: u dawk kollha li kienu ħabbew lil dawn l-innijiet, itgħaxxqu mhux ftit meta, dawn il-ġranet waslet l-aħbar illi Mr. J. Brennan, id-Direttur ta' l-Edukazzjoni, qiegħed iħabrek biex il-kant ta' dawn l-innijiet jarġa' jidħol fl-iskejjel kollha.

Oh! inħobbuha dejjem lil Malta tagħna u nħobbuhom lill-ħwejjeġ sbieħ tagħha!